

ПРЕПОРУКЕ ЗА РАЗВОЈ И ПРИМЕНУ МЕДИЈАЦИЈЕ У СРБИЈИ

аутори: Блажо Недић, Јелена Арсић

ПРЕПОРУКЕ ЗА РАЗВОЈ И ПРИМЕНУ МЕДИЈАЦИЈЕ У СРБИЈИ

аутори: Блажо Недић, Јелена Арсић

Издавач: International Finance Corporation, Булевар краља Александра 86, Београд
За издавача: Wendy Werner
Аутори: Блажо Недић, Мр Јелена Арсић

Design copyright © 2011: Александра Милаковић Радиновић Design Agency O2

Штампано у Београду, Србија, 2011

Тираж: 200

2011 International Finance Corporation
2121 Pennsylvania Ave. NW, Washington, DC 20433, United States of America
A Member of the World Bank Group

Izjava o odbijanju odgovornosti

Zaključci i stavovi sadržani u ovoj publikaciji ne predstavljaju stavove IFC-a ili Upravnog odbora ili Svetske banke ili njenog izvršnog direktora ili zemalja koje oni predstavljaju. IFC i Svetska banka ne garantuju tačnost podataka u ovoj publikaciji i neće prihvatiti odgovornost za bilo kakve posledice njihove upotrebe.

Disclaimer

The conclusions and judgments contained in this report should not be attributed to, and do not necessarily represent the views of, IFC or its Board of Directors or the World Bank or its Executive Directors, or the countries they represent. IFC and the World Bank do not guarantee the accuracy of the data in this publication and accept no responsibility for any consequences of their use.

САДРЖАЈ

Увод	7
Препоруке за развој система медијације	13
Основне претпоставке	14
Децентрализација	14
Демонополизација	16
Депрофитизација	17
Комора медијатора	18
Програми обуке	22
Области погодне за развој медијације	25
Иницијатива у државном сектору	26
Правосудни систем	28
Адвокатура	33
Привредни сектор	35
Иницијатива у сектору радних односа	36
Медијација у локалној заједници и друге области погодне за примену медијације	37
Промоција медијације	39
Закључак	43

УВОД

Препознавање корисности техника алтернативног решавања сукоба/спорова везује се за “период промена” у Србији након 2000. године. Први програми медијације започињу у неколико области које се паралелно развијају: примена медијације у локалној заједници, при судовима и у систему образовања. У то време, све активности на пољу медијације подржавале су бројне међународне организације које су у оквиру својих пројеката, а у сарадњи са локалним партнерима, пружале стручну и техничку подршку процесу изградње система услуга.

Програме медијације у локалној заједници, са елементима мировног образовања и интер-етничког дијалога, већ крајем 90-тих година, спроводио је Нансен Дијалог Центар Србија уз подршку норвешке владе, са циљем да се грађани који живе у конфликтним подручјима подстакну да допринесу мирном решавању сукоба. У оквиру реформе малолетничког правосуђа, уз подршку УНИЦЕФ-а и Шведске агенције за међународни развој (SIDA) а у сарадњи са ресорним министарствима, 2002. године започиње развој услуга медијације између жртве и преступника промовисањем концепта ресторативне правде, а у циљу обезбеђивања услова за активно укључивање младих у сукобу са законом у ресторативне програме. Тако је, рецимо, програм медијације 2005. године постао део редовних процедура у васпитно-поправном дому у Крушевцу. У истом периоду ненасилан приступ сукобима, кроз пројекат Немачке владине агенције за техничку сарадњу (GTZ CTYE), проналази своје место у систему образовања и програми школске, односно вршњачке медијације постају саставни део образовног процеса у неколико десетина основних и средњих школа широм Србије.

У процесу реформе правосудног система, медијација се 2003. године препознаје као техника која може допринети смањењу броја предмета у судовима и повећању ефикасности рада. Други општински суд у Београду први започиње са пружањем услуга медијације уз подршку Међународне финансијске корпорације (IFC), а 2004. године пилот пројекат медијације, подржан од стране Европске агенције за реконструкцију (EAR), спроводи се у Првом општинском суду у Београду. Слични програми, опет уз значајну подршку донатора, потом су се развијали и при другим судовима у различитим градовима Србије (Трећи општински суд у Београду, Пети општински суд у Београду, Трговински суд у Београду, судови у Суботици, Нишу, Краљеву, Зрењанину, Новом Саду и др). При наведеним судовима, формирају се и прва одељења за пружање услуга судске медијације. Посебну подршку примени медијације у правосудном систему пружа и Америчко удружење правника (ABA/CEELI) које у сарадњи са локалним партнерима (судовима и адвокатским коморама), организује низ информативних и напредних семинара за судије, адвокате и друге носиоце правосудних функција са циљем бољег разумевања њихове улоге у систему. Све наведене активности требало је да омогуће успостављање функционалног и квалитетног система за пружање услуга медијације при судовима.

Позитивна реакција стручне и опште јавности на иницијативу медијације, као и добри резултати пилот пројеката медијације, подстичу рад на припреми првих прописа у овој области.

Тако су у првих неколико година праксе медијације у Србији усвојени Закон о посредовању – медијацији¹, као и низ посебних прописа којима се потврђује значај медијације за решавање различитих спорних односа и подржава њена примену као алтернативе или допуне судском поступку². Законом о посредовању – медијацији, из 2005. године, уређује се примена медијације у свим споровима за чије решавање није прописана искључива надлежност суда или другог органа, при чему се медијација може иницирати како након већ покренутог судског поступка (тзв. судски анексирана медијација), тако и пре, односно независно од започињања судске процедуре (тзв. приватна медијација), чиме је пружена посебна подршка примени медијације у свакој фази развоја сукоба.

Додатна подршка државе развоју медијације огледала се у формирању Републичког центра за медијацију, са седиштем у Београду, који је 2006. године основан од стране Министарства правде Републике Србије, Народне банке Србије, Адвокатске коморе Београда и Центра за права детета. Центар је основан са превасходним циљем пружања услуга медијације, организације обука и стручних скупова, промоције медијације и обављања издавачке делатности. Иницијална финансијска средства за рад Центра обезбеђена су од стране Међународне финансијске корпорације (IFC) уз подршку влада Канаде и Холандије.

Ипак, и поред постојања законског основа за примену медијације, подршке бројних међународних и домаћих организација оснивању и развоју центара за медијацију, организовању обука за медијаторе и уопште, преношења искустава и примера добре праксе других земаља, број случајева медијације у националним оквирима временом бива све мањи, а програми медијације при судовима својевремено креирани са циљем континуираног рада са странкама, суочавају се са проблемом недовољне заинтересованости грађана као потенцијалних корисника услуга медијације. Једноставно, медијација у Србији није заживела и не може се избећи питање о томе како смо дошли у ситуацију да након првобитно постигнутих добрих резултата у примени медијације умањимо могућност да она буде препозната као „нешто што нам је свима потребно” и, самим тим, обезвредимо њену

И поред постојања законског основа за примену медијације, подршке бројних међународних и домаћих организација и преношења искустава и примера добре праксе других земаља, број случајева медијације у националним оквирима временом бива све мањи, а програми медијације при судовима суочавају се са проблемом недовољне заинтересованости грађана као потенцијалних корисника услуга медијације. Једноставно, медијација у Србији није заживела.

1 “Службени гласник РС”, бр. 18/2005.

2 Посебни прописи који садрже одредбе о медијацији, између осталих, су: Закон о парничном поступку (“Службени гласник РС”, бр. 125/2004 и 111/2009), Закон о мирном решавању радних спорова („Службени гласник РС” бр. 125/2004 и 104/2009), Закон о осигурању, „Службени гласник РС”, бр. 55/2004, 70/2004 - испр., 61/2005, 61/2005 – др. закон, 85/2005 – др. закон, 101/2007, 63/2009 – одлука УС и 107/2009, Породични закон („Службени гласник РС”, бр. 18/2005), Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Службени гласник РС”, бр. 85/2005), Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, бр. 22/2009), Закон о стечају („Службени гласник РС”, бр. 104/2009), Закон о спречавању злостављања на раду („Службени гласник РС”, бр. 36/2010), Закон о заштити потрошача („Службени гласник РС”, бр. 73/2010), Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС”, бр. 24/2011), итд.

корисност за грађане и друштво у целини? Где је у претходних десет година изгубљено време и пропуштена прилика да медијација постане оно што она деценијама јесте у многим земљама – вештина која зближава људе, унапређује односе у друштву, служи како грађанима, тако и држави. У стручним круговима неретко се могло чути да такво стање омогућавају одредбе постојећег Закона о посредовању – медијацији, да у светлу бројних друштвено-економских промена развој медијације у Србији није приоритет, да је у јавности присутно неразумевање суштине медијације, те да не постоји сарадња различитих актера на пољу медијације (иако, медијација управо учи разумевању и сарадњи!), односно да је евидентно настојање појединих институција у систему да „присвоје” медијацију и од једне хумане вештине креирају нову „привредну делатност” којој је једини циљ остварење профита. Коначно, постоји јединствен став да у нашој земљи никада није спроведена адекватна промоција овог начина решавања спорова. Реално сагледавање токова развоја медијације у Србији говори да је све наведено, у одређеној мери, томе кривац.

Национална стратегија реформе правосуђа као једно од кључних начела реформе предвиђа ефикасност правосудног система, у циљу обезбеђења лакшег приступа грађана правосуђу. Медијација се, притом, схвата као једна од најважнијих техника алтернативног решавања спорова која је у функцији остварења овог циља. У намери усаглашавања релевантног законског оквира медијације са међународним стандардима у овој области и тиме давања доприноса лакшем спровођењу процеса реформи и придруживања Европској унији, Министарство правде је 2008. године формирало радну групу за измене и допуне Закона о посредовању – медијацији. Нова решења треба да буду основ за примену и развој висококвалитетног система услуга медијације, као и да омогуће развој приватне медијације, односно медијације изван судског система, како би овај начин решавања спорова био доступан што већем броју грађана. Радна група је у јуну 2010. године поднела Министарству правде предлог законског текста, па се очекује да Нацрт закона о медијацији буде упућен Влади Републике Србије.

Иако усвајање новог закона којим би се јасније уредила примена медијације у Србији представља важан корак који држава чини, не може се очекивати да правила садржана у било ком пропису буду довољна гаранција успешног развоја медијације. Поједини недостаци које је пракса медијације у Србији последњих година „изнедрила”, а који нису настали као последица законских решења, морају се паралелно отклањати доприносом свих релевантних актера и сарадњом између институција и појединаца заинтересованих за унапређење примене медијације. У том процесу важно је користити постојећи потенцијал, односно могућности за правилан и континуирани развој услуга медијације, као што су: добра пракса појединих актера у систему медијације (нпр. центри за социјални рад), доступност обучених медијатора, као и центара за пружање услуга медијације, подршка односно спремност појединих институција и организација да буду део мреже упућивања случајева погодних за медијацију, као и заинтересованост потенцијалних корисника услуга медијације.

У циљу успостављања квалитетног и одрживог система услуга и континуираног развоја медијације у Србији, неопходно је уважавање одређених смерница које би омогућиле превазилажење идентификованих препрека и коришћење постојећих потенцијала. Претходно, корисно је преиспитати неке ставове, односно разрешити дилеме које се везују за разумевање медијације као вештине решавања сукоба.

ПРЕПОРУКЕ ЗА РАЗВОЈ СИСТЕМА МЕДИЈАЦИЈЕ

За успешну примену и развој института медијације пре свега је неопходно разумети шта медијација јесте а шта није, односно шта се може а шта не може решавати медијацијом, те који елементи чине суштину медијације, без којих она губи своју сврху и ефективност. Разумевањем ових питања која су се у претходном периоду показала као спорна, пре свега због недовољног познавања суштине овог метода решавања сукоба, може се сагледати оквир у коме треба поступати у циљу развоја и унапређења примене медијације у Србији.

Медијација је неформалан и поверљив процес, заснован на принципу самоопредељења страна у сукобу, у коме независно и неутрално лице – медијатор, помаже странама да саме дођу до за њих прихватајивог решења. Медијација не трпи ригидност ни строга правила, напротив, свака стриктност

и пренормираност је гуши. У медијацији „главне улоге“ не играју судије, адвокати, тужиоци, други експерти, па чак ни медијатори. Медијација право одлучивања враћа онима од којих је спор изворно и потекао и који су стварни „власници“ спора, односно сукоба³. У медијацији, дакле, питају се

У медијацији „главне улоге“ не играју судије, адвокати, тужиоци, други експерти, па чак ни медијатори. Медијација право одлучивања враћа онима од којих је спор изворно потекао и који су стварни „власници“ спора, односно сукоба.

и одлуку доносе саме стране у спору. Медијација је поступак у коме нема победника и поражених, у коме противници постају сарадници и у коме важи правило да „свако добија“. Али, медијација је много више од простог „поступка“. У медијацији се уместо атмосфере сукобљавања и надметања, подстиче атмосфера поверења, разумевања, извињења и помирења. То је процес у коме се сукоби решавају на хуманији начин и, стога, она има шири друштвени значај.

Медијација, притом, није резервисана само за судске или „правне“ спорове. Она се може користити за решавање сукоба који настају у оквиру породице, школе, радног окружења, других односа у локалној заједници, у привредном сектору, области заштите животне средине, интер-етничким и међу-државним односима, итд. Ипак, медијација није универзално средство за решавање свих врста сукоба - постоје сукоби који су погодни за решавање путем медијације, као и они који то нису.

³ Nils Christie, Conflicts as Property, British Journal of Criminology, Volume 17 (1), 1977, str. 1-15.

Медијатори могу бити припадници различитих професија (при чему ниједна професија није, сама по себи, гаранција за доброг медијатора!) уколико поседују неопходна медијаторска знања и вештине. У Србији, међутим, медијатори се, из више разлога, још увек не могу сматрати посебном професијом па њихов статус не треба изједначавати са статусом неких других као што је, на пример, професија адвоката, нотара или судског извршитеља. Медијатори треба да имају положај који је ближи судским вештацима или тумачима, с обзиром да се пружање услуга медијације, по правилу, обавља као облик допунског рада, а не као основна делатност.

Коначно, у систему услуга медијације суштински елемент не сме да буде тарифа или ценовник услуга, јер примарни циљ медијације није и не треба да буде остваривање профита, већ допринос очувању и унапређењу односа у друштву. Само тада се може очекивати да ће медијација наћи своје заслужено место, а медијатори постати професија која завређује поштовање грађана и поверење корисника.

ОСНОВНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ

Постоји неколико претпоставки које се морају испунити ако се жели подстаћи развој медијације у Србији. Оне се односе на децентрализацију, демонополизацију и депрофитизацију услуга медијације.

Децентрализација

Последњих година приметан је покушај да се системом медијације управља из једног националног центра, под изговором боље „контроле“ и „координације“. Ништа не може бити погубније за развој медијације као нове технике решавања сукоба у једној средини, од централизације и наметања „једноумља“. Нарочито у ситуацији огромне оптерећености и неефикасности судског система, потребно је да што више локалних институција и организација развије капацитет за коришћење медијације пре упуштања у судски или неки други формалан начин решавања спора.

Према извештају Врховог касационог суда Србије за 2010. годину⁴, укупан број предмета у раду пред судовима свих надлежности (осим прекршајних) био је 2.482.372. Број „стarih“ предмета, пренетих као незавршених из претходних година износио је 795.348, док је број нових предмета започетих у 2010. години био 1.687.024. На дан 31.12.2010. године број нерешених предмета био је 1.009.222.

НАЗИВ СУДА	БРОЈ СУДИЈА	НЕРЕШЕНО НА ПОЧЕТКУ	УКУПНО ПРИМЉЕНО	УКУПНО У РАДУ	УКУПНО РЕШЕНО	НЕРЕШЕНО НА КРАЈУ
Врховни касациони (1)	24	4.842	5.459	10.301	6.847	3.454
Апелациони (4)	220	38.164	57.736	95.900	69.378	26.552
Виши (26)	275	32.962	117.361	150.323	103.391	46.932
Основни (34)	1.099	690.373	1.325.406	2.015.779	1.112.718	903.061
Привредни (16)	138	22.505	167.407	189.912	168.415	21.497
Привредни Апелациони (1)	16	6.502	13.655	20.157	12.401	7.756
УКУПНО	1.781	795.348	1.687.024	2.482.372	1.473.150	1.009.222

Са аспекта броја судија, поражавајуће звучи податак да сваки од 138 судија у Привредним судовима има у раду у просеку по 1.376 предмета, док сваки од њихових 1099 колега у Основним судовима има у раду у просеку по 1.834 предмета.

Код таквог стања ствари, апсолутно је немогуће да се активношћу једног центра, са ма колико подручних одељења, оствари број медијација које би знатно растеретиле преоптерећене судове. Уколико постоји један центар тешко је очекивати да ћемо доћи до броја од 1000 медијација у Србији годишње. Међутим, уколико створимо услове за рад 1000 „центара“, онда није нереално да ће сваки од њих урадити бар једну, ако не и десет или више медијација у току године, па ћемо тако остварити резултат који може представљати значајан допринос растерећењу судова. Свакако да све медијације неће бити „судске“, али ће зато сваки решени сукоб представљати једну потенцијалну тужбу мање, и тиме значајно допринети растерећењу и ефикасности судова. Због тога, треба подстаћи примену медијације у свакој средини, где год је то могуће, при свакој организацији, институцији, установи која за то има интерес.

Принцип децентрализације такође подразумева да се медијација, кад год је то могуће, обавља у локалној заједници уз учешће медијатора који познаје локалну традицију и обичаје. Сви који се баве медијацијом знају да је споразум најлакше постићи када се медијација спроводи у средини која је странама позната, у којој се осећају опуштено и „као код куће“. Стога, они који имају намеру да се баве овом активношћу треба озбиљно да размотре рад на терену, чиме се појачава потреба за координацијом и сарадњом свих установа и институција које се баве медијацијом

Треба омогућити и пружити подршку свакој организацији и институцији која за то има интерес да организује и пружа услуге медијације. Уколико створимо услове за рад 1000 „центара“, онда није нереално да ће сваки од њих урадити бар једну, ако не и десет или више медијација у току године, па ћемо тако остварити резултат који може представљати значајан допринос растерећењу судова.

4 Доступно на http://www.vk.sud.rs/assets/files/izvestaji/godisnji_izvestaj_o_radu_2010.pdf

Демонополизација

Овај принцип може се посматрати кроз одговоре на три питања: ко може бити медијатор, ко може пружати услуге медијације и ко може спроводити обуку за медијацију?

Позната је сентенца Фореста Мостена да медијатор може бити „...свако ко је по својој природи миротворац“.⁵ То просто значи да су стране у спору власне да се сагласе око било ког лица у које имају поверења и за које верују да може помоћи у решавању њиховог спора. Наравно, у случају одсуства сагласности или неодлучности страна, онај ко организује услуге медијације може понудити листу кандидата на којој се налазе лица која испуњавају одређене стандарде, али ти стандарди не смеју бити такви да а priori искључују поједине кандидате или групе лица. У супротном, медијатори ће постати затворена цеховска професија резервисана за „одабране“, што ће смањити популарност и приступачност овог института. Ово, наравно, не треба тумачити тако да број медијатора треба да буде неограничен. Свака организација, установа, тело, треба да процени који је број медијатора оптималан за сопствене потребе, имајући у виду да је боље имати мање медијатора са више посла те више искуства, него обрнуто.

Медијатор може бити „...свако ко је по својој природи миротворац“.

Што се тиче пружања услуга медијације, треба подстаћи и омогућити свакој организацији и институцији која за то има интерес да организује и пружа услуге медијације. Наравно, у оним областима које су од посебног интереса за друштво, као што су правосуђе, заштита деце и породице и слично, могу се прописати одређена правила и критеријуми који треба да обезбеде висок квалитет медијације а који не угрожавају напред наведене претпоставке.

Око питања ко може спроводити обуку за медијацију увелико се ломе копља, и то из разлога неутемељеног и погрешног очекивања профита од „продаје обуке“. Будућим медијаторима се неосновано „обећава“ велики и брз приход, хонорари достојни холивудских филмова о најзвучнијим судским споровима, укратко „куле и градови“, па се тиме појединци привлаче да похађају обуку и плаћају неоправдавано високе цене обуке за медијаторе. Из истог разлога покушава се наметнути монопол и у овој области. Реално сагледавање овог питања указује да једино квалитет може да буде мерило за спровођење програма обуке за медијацију, а чему даље треба да одговара број оних који су овлашћени за организацију обука. Због тога, монопол у обучавању медијатора није прихватљив јер функционише по принципу јачег а, притом, није гаранција адекватне едукације будућих медијатора. Коначно, сваки вид монопола онемогућава развијање и реализовање квалитетних програма обуке, а тиме се успорава и развој квалитетне праксе медијације. У вези са тим, од посебне важности је успостављање система акредитације обука за медијацију.

⁵ Forrest S. Mosten, *Mediation Career Guide: A Strategic Approach to Building a Successful Practice*, Jossey-Bass, San Francisco, 2001.

Поред већ наведених, додатни проблем у постојећем систему састоји се у томе што се без икаквог плана и стратегије обучава непотребно велики број медијатора без реалних могућности да им се обезбеди прилика за рад, односно за даље стручно усавшавање. Тиме се ствара систем (лоше) спојених судова, где медијатори који су скупо платили за своју обуку покушавају да надокнаде трошак на рачун корисника услуга медијације. Лако се може закључити да управо такав приступ гуши развој и примену медијације јер умањује број заинтересованих корисника. С друге стране велики број „обучених“ медијатора полако (али сигурно) заборавља и губи своја знања док таворе на предугим листама безнадежно ишчекујући свој први предмет.

„Де – профитизација“

Главни разлог за досадашње покушаје централизације и монополизације медијације је што је ова техника мирног решавања сукоба погрешно схваћена као профитна делатност

и прилика за брз и релативно лак извор прихода. Тако се тежи монополизацији, јер се очекује да медијација превасходно донесе профит. Међутим, ово је суштинска заблуда која кочи и гуши развој и примену медијације.

Када медијација буде претежно „де-профитабилисана“ медијатори ће постајати само они који схватају праву суштину медијације, а не они који очекују брзу и лаку зараду

Суштина медијације је управо у њеној „непрофитабилности“. Онај ко жели да буде медијатор мора прихватити да ће, рецимо, 70% свог рада обављати *pro bono*, а 20% за накнаду која је симболична, или покрива само основне трошкове, јер ће се претежно бавити медијацијом у споровима мале вредности, породичним, комшијским и другим споровима између чланова локалне заједнице. То важи како за медијаторе, тако и за организације које спроводе обуке за медијацију и организују саме медијације. Да би се постигло преосталих 10% профитабилних медијација, најчешће у области привредних и других спорова велике имовинске вредности, неопходно је обавити и организовати десетине, можда и стотине медијација мале или симболичне вредности ради стицања знања, искуства и угледа. Ово свакако не значи да медијације великих имовинских спорова треба да буду бесплатне, или да треба очекивати да искусни медијатори раде из чистог ентузијазма, али је неопходно наћи начина да већина медијација буде бесплатна или симболична за стране у сукобу. Само под овим условима медијација има прилику да заживи и да се развије у свим областима друштвеног живота, при чему развој медијације мора бити помогнут и од стране државе. Када медијација буде претежно „де-профитабилисана“, медијатори ће постајати само они који схватају праву суштину медијације, а не они који очекују брзу и лаку зараду.

КОМОРА МЕДИЈАТОРА

Нацртновог Закона о медијацији⁶ предвиђа оснивање Коморе медијатора као професионалне организације медијатора у чијој је надлежности, између осталог, обављање послова који се везују за поступак издавања, обнављања и одузимања лиценци за медијаторе, вођење јединственог регистра медијатора, акредитација програма обуке за медијацију и низа других послова у циљу остваривања и заштите професионалних интереса чланова Коморе, као и благовременог реаговања у случајевима злоупотреба и поступања супротног прописаним стандардима рада. Једна од најважнијих новина, систем лиценцирања, треба да обезбеди задовољавајући ниво квалитета медијације и створи предуслове за континуирани развој медијаторске праксе. Као један од услова за функционисање стандардизованог система лиценцирања, предвиђено је и успостављање система акредитације програма обуке јер се квалитетном обуком медијатора, кроз акредитоване програме обуке, уједно унапређује квалитет медијације, као посебне врсте делатности. Да би медијација била што шире доступна и странама у спорном односу омогућено да изврше избор адекватног медијатора, предвиђена је могућност формирања посебних листа медијатора, као и могућност организовања служби за медијацију при заинтересованим институцијама или организацијама, у оквиру њихових надлежности.

Комора медијатора не сме да буде строга, ригидна, и омпотентна институција са апсолутним овлашћењима, већ треба да представља удружење професионалаца окупљених око идеје превенције и мирног решавања сукоба, основано искључиво ради пружања подршке развоју медијације. Комора треба да буде могућност, а не услов за бављење медијацијом у Србији

Међутим, у циљу развоја медијације, у почетном периоду рада Коморе медијатора неопходна је подршка државе. Држава треба да пружи подршку Комори медијатора, не само статусно и организационо, већ и финансијски. Ово из разлога што се, како је већ речено, статус медијатора не може изједначавати са положајем неких других професија, рецимо, адвоката, нотара или судских извршитеља. Не сме се заборавити да осим тога што је медијација још увек у повоју, сама природа медијације, која је добровољна и у великом броју случајева се обавља волонтерски, указује да се не може очекивати да медијатори имају гарантоване приходе који би им омогућили да се „осамостале“ и потпуно професионализују. У прво време, медијатори ће претежно бити стручњаци из других области који су прошли одговарајућу обуку и пружају услуге медијације као облик допунског рада. Због тога би њихов статус, у погледу професионалног организовања, морао бити сличнији оном који се везује, рецимо, за судске

⁶ Верзија Нацрта закона о медијацији од 25. маја 2011. године доступна је на <http://www.mpravde.gov.rs/cr/articles/zakonodavna-aktivnost/radne-verzije-zakona/>

тумаче и вештаке. Уколико се то има у виду, јасно је да држава мора финансијски подржати Комору, како она не би, већ на почетку свог мандата и у циљу сопственог одржања, постала превелики терет за оне који се желе бавити медијацијом, а чиме би и њен опстанак био доведен у питање. Такође, треба разумети да будућа Комора медијатора не сме да буде строга, ригидна, и онипотентна институција са апсолутним овлашћењима, већ треба да представља удружење професионалаца окупљених око идеје превенције и мирног решавања сукоба, основано искључиво ради пружања подршке развоју медијације. Комора, дакле, мора бити могућност, а не услов за бављење медијацијом у Србији. Полазећи од овако схваћене улоге коју Комора медијатора треба да има у систему медијације, корисно је размотрити следеће:

Обезбеђење подршке за континуирано професионално усавршавање медијатора – Добри медијатори и успешне медијације најбољи су промотери медијације. Стога је од кључног значаја да се медијаторима обезбеде квалитетни програми стручног усавршавања, као и прилике за размену искустава и унапређење њихових вештина у пракси. То се само делимично може постићи утврђивањем јасних и стручно утемељених критеријума за акредитацију различитих програма обуке, односно спровођењем акредитованих програма обуке. Додатно томе, Комора медијатора треба да буде институција која стално прати активности на пољу медијације, код нас и у иностранству, о чему своје чланове благовремено информисе и креира додатне могућности за њихово континуирано усавршавање. Такође, треба размотрити могућности за подршку новообученим медијаторима кроз програме “менторисања”, односно супервизије, као и вођење регистра медијатора на начин који потенцијалним корисницима пружа све потребне информације.

- **Организовање периодичних специјализованих семинара за медијаторе**

Комора медијатора треба да се бави организацијом догађаја на којима би се стручна јавност упознавала са најважнијим постигнућима и новитетима у области медијације а који би, уједно, представљали форум за размену знања и искустава домаћих и иностраних стручњака и основ за развој сарадње различитих актера на пољу медијације. Овакве догађаје, били они у форми конференција, семинара, стручних дискусија и др, Комора треба да настоји да организује бар једном годишње. На овај начин, као и предузимањем других активности Комора треба да се ангажује у циљу успостаљања сарадње са иностраним професионалним удружењима медијатора и релевантним међународним институцијама ради омогућавања учешћа наших медијатора у систему услуга међународне медијације, односно медијације у прекограничним споровима.

- **Подршка процесима „менторисања” и супервизије за медијаторе**

Комора медијатора треба да пружи подршку у повезивању домаћих стручњака на пољу медијације, нарочито у смислу креирања могућности за стицање првих искустава, путем менторства или супервизије (за оне медијаторе који још увек нису имали прилике да поступају као медијатори или то, рецимо, нису чинили у

дужем временском периоду). Корисно би било размотрити могућност формирања посебне листе искусних медијатора који су спремни да поступају као комедијатори, ментори, односно супервизори у односу на своје мање искусне колеге.

- **Развијање функционалног, јавног регистра медијатора, са свим релевантним информацијама**

Комора медијатора треба да развије функционалан и јавно доступан регистар медијатора са информацијама о њиховој обуци, искуству, областима рада, постигнутим резултатима и другим релевантним информацијама, ради успостављања транспарентног система који би био на располагању потенцијалним корисницима. Комора такође треба да води јавно доступну евиденцију свих институција и организација које формирају посебне листе медијатора и које пружају услуге медијације.

Пружање подршке институцијама и организацијама које формирају своје листе медијатора и пружају услуге медијације – Да бисмо подстакли ширење медијације у што више области, и повећање броја како пружалаца тако и корисника услуга медијације, неопходно је да Комора медијатора обезбеди перманентну и интензивну подршку институцијама и организацијама које имају потребу и интерес да организују медијације, а немају почетних знања и капацитета да то спроведу у пракси. Ову подршку, која би се пре свега састојала у саветима како да се успостави систем пружања услуга медијације у одређеној средини, а на основу процене потреба корисника, у почетку би могла да пружа Комора, а касније и друге специјализоване организације. На пример, Комора може да развије систем за управљање предметима који би могле да користе заинтересоване институције и организације.

Успостављање система за праћење примене медијације – Комора медијатора треба да осмисли инструменте за праћење ефеката примене медијације. Један од могућих механизма може се односити на обавезу медијатора, односно релевантних институција и организација да Комори периодично достављају извештаје који садрже опште информације о броју спроведених медијација, врстама спорова у којима је медијација спроведена, месту одржавања медијација и слично. Поред тога, корисно је размотрити следеће:

- **Креирање модела евалуационог упитника, као и других релевантних формулара и докумената**

Комора треба да осмисли неколико модела стандардних формулара и докумената који би се користили у медијацији, а као подршку развоју система праћења ефеката примене медијације. Поред Предлога за покретање поступка медијације, корисно је креирати модел Споразума о приступању медијацији и евалуационе формуларе које ће учесници у медијацији попуњавати после окончања процеса. Споразум о приступању медијацији је важан јер конкретизује разумевање страна у спору у вези са самим поступком медијације и улогом медијатора, истиче основне принципе медијације, утврђује трошкове медијације (ако их има) и друга битна питања, пре него што се отпочне са медијацијом. Евалуациони формулари служе као основа

за добру контролу и праћење квалитета услуга медијације које се потом пружају корисницима. Осим тога, треба размотрити и употребу евалуационих формулара које попуњавају колеге комедијатори.

- **Развити систем мониторинга споразума постигнутих у медијацији**

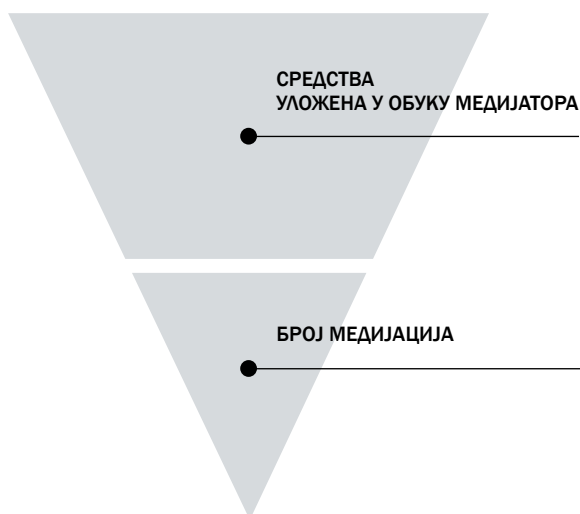
Свака институција и организација која пружа услуге медијације, треба да прати примену и извршење споразума постигнутих у процесу медијације. Опште статистичке податке о потпуно и делимично извршеним споразумима треба достављати Комори медијатора, која би водила и објављивала обједињен статистички извештај за целу Србију.

Поред наведених, посебно је важна улога коју Комора медијатора треба да има на пољу промовисања медијације. Постоји низ активности које би се у вези са тим могле предузети о чему ће бити речи у одељку који се бави могућим начинима промоције медијације.

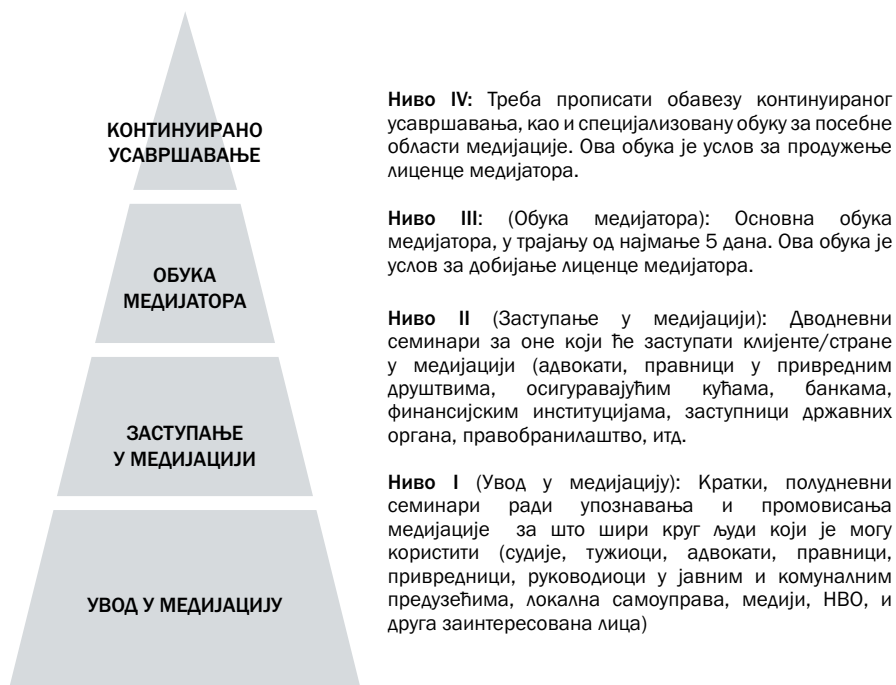
ПРОГРАМИ ОБУКЕ

У досадашњем току развоја медијације у Србији одређени број судија, адвоката, социјалних радника, психолога и припадника других професија прошао је програме обуке за медијаторе које су организовале неке од међународних и домаћих организација активних у овој области. Такође, одређени број медијатора похађао је у иностранству обуке реномираних организација из Европе и Америке. Тиме су развијени одређени капацитети за пружање услуга медијације које треба препознати као важан ресурс.

Међутим, ради даљег развоја система медијације у Србији, корисно би било преиспитати досадашњу праксу спровођења обука за медијаторе. Досадашња пракса показала је да уколико се прво приступи основној обуци медијатора (која према важећим прописима траје пет дана) већина полазника се пријави у очекивању да ће им примена ове вештине на лак начин обезбедити остваривање нових прихода, да би тек током саме обуке схватили суштину поступка медијације и улоге медијатора. Тако су последњих година огромна средства утрошена на обуку оних који никада нису, нити ће поступати као медијатори.

Тиме смо дошли у апсурдну ситуацију да имамо више медијатора него медијација, што је карактеристично и за земље у окружењу које су покушале да преко ноћи уведу медијацију, верујући да је довољно да се обуче стотине медијатора и да се обезбеде просторије центара за медијацију да би медијација заживела. На пример, Републички центар за медијацију има на својој листи преко 650 обучених медијатора, а према неким изворима (званична статистика није доступна) у 2008. години укупно је покушано 56 медијација. Уместо овакве „обрнуте пирамиде“ која је, као што се може лако закључити, неодржива, требало би установити систем обуке за медијацију (не само за обуку медијатора) у више фаза, и то три нивоа обуке (информативну, обуку за заступање у медијацији, и обуку медијатора), као и континуирано усавршавање:

Овим приступом обезбеђује се да:

- што већи број лица буде упознат са институтом и сензибилизан за медијацију (нпр. судије које треба да упуте предмет, адвокати који треба да информишу клијенте о могућности медијације, руководиоци и менаџери у привредним друштвима, итд) - Ниво I,
- они који кроз Ниво I препознају свој интерес у медијацији (адвокати, правници, итд) даље се обучавају за ефикасно заступање и заштиту права својих клијената у медијацији,
- за медијаторе се обучавају искључиво они који су већ прошли Ниво I и (евентуално II) којима су познати основни елементи института и који су спремни и правилно мотивисани да раде као медијатори, тако да се на Нивоу III организује обука специфичних вештина, а обухваћено је и континуирано усавршавање и специјализација медијатора, један од услова за продужење лиценце, што је од кључног значаја за успешан развој и примену медијације (Ниво IV)..

У вези са наведеним, може се закључити да је важећи Правилник о програму обуке за посредника⁷ недовољан, те да га је неопходно изменити, проширити и модернизовати, односно утврдити јасне критеријуме за различите програме обуке. Притом, треба прихватити већ „стечене“ сертификате, а након тога би обуку за медијаторе требало да преузму организације акредитоване од стране Коморе медијатора. Надаље, да би се број медијатора свео на оптималан ниво, требало би прописати обавезу континуираног усавршавања медијатора, која би укључивала и специјализацију у појединим областима (породични односи, кривичне ствари, случајеви дискриминације, итд.), и која би била услов за обнављање лиценце. Поред тога, корисно би било размотрити креирање специјализованих програма обуке за лица која ће у медијацији имати улогу заступника страна у спору (адвокати, правне службе, НВО, итд).

На овај начин се, уз рационалније коришћење ресурса, постиже обучавање већег броја лица која у различитим улогама могу учествовати у процесу медијације, чиме се већ у фази обуке постављају темељи за један свеобухватан и ефикасан систем.⁸

⁷ “Службени гласник РС”, бр. 44/2005.

⁸ Уместо 100 медијатора без посла, добили бисмо 10 медијатора, 25 заступника и 65 потенцијалних странака, информисаних, обучених и спремних да ефикасно учествују у процесу медијације (прим. аутора).

ОБЛАСТИ ПОГОДНЕ ЗА РАЗВОЈ МЕДИЈАЦИЈЕ

Медијација је техника која је подобна за решавање бројних врста спорова јер се као процес, који не подлеже строгим правилима форме, може лако прилагођавати специфичностима конкретне врсте спора и потребама самих корисника тј. страна у сукобу. Медијација није резервисана само за судске или „правне“ спорове. Она се може примењивати у свим сферама живота у којима спорови настају, за проналажење решења о различитим питањима о којима постоји неслагање и независно од било ког поступка правне заштите у спору. И док пракса бројних земаља потврђује значајне резултате у примени медијације у многим областима друштвеног живота, медијација у Србији није довољно искоришћена, није заживела у неким, за њену примену уобичајено погодним секторима, односно није уопште препозната као користан метод за решавање појединих врста спорова. Разлози за то, између осталих, су: недовољна информисаност и неразумевање суштине медијације од стране потенцијалних корисника услуга, односно, када говоримо

о медијацији при судовима, необавештавање странака у почетној фази судског поступка о могућности решавања спора у медијацији, као и трошкови медијације који се јављају као додатни у случају већ плаћених судских такси, и друго. Додатно томе, неретко се дешава да грађанима заинтересованим за коришћење услуга медијације ове услуге нису доступне, јер у локалној заједници уопште нису развијене или су са пружањем ових услуга повезани трошкови које потенцијални корисник није спреман да плати за услугу која је нова и недовољно потврђена као ефикасна у нашој пракси.

Медијација је техника која је подобна за решавање бројних врста спорова јер се као процес може лако прилагођавати специфичностима конкретног спора и потребама корисника тј. страна у сукобу. Медијација није резервисана само за судске или „правне“ спорове. Она се може примењивати у свим сферама живота у којима спорови настају, за проналажење решења о различитим питањима о којима постоји неслагање и независно од поступка правне заштите у спору.

У областима у којима је медијација у претходном периоду налазила своје место, као нпр. различите врсте спорова при судовима, у области породичних односа, радних односа и слично, неопходно је унапредити њену примену проналажењем решења која би умањила или отклонила постојеће недостатке у систему. Уједно, треба подстаћи и подржати развој услуга медијације у новим, за то погодним сферама као што су: државни сектор, привредни сектор и одређене, специјализоване услуге медијације у локалној заједници. Узимајући у обзир специфичности појединих сектора, могуће је предузимање различитих активности у циљу креирања потражње за коришћењем услуга медијације и унапређења обима примене ове технике алтернативног решавања спорова.

Иницијатива у државном сектору

Судски систем у Србији оптерећен је великим бројем заосталих предмета док ефикасни механизми алтернативног решавања спорова нису довољно искоришћени. Велики број спорова у Србији укључује државу, њене органе и агенције, у складу са дугогодишњом праксом да се сваки поступак води “до последње инстанце”, често без ваљаног основа и изгледа за успех, и упркос астрономским трошковима. У таквим околностима, примена медијације у државном сектору може допринети превенцији и смањењу броја спорова у којима је државни орган, односно Република Србија, или локална самоуправа, једна од страна и, истовремено, омогућити значајне уштеде у буџету. Корисно је размотрити следеће:

- Влада Републике Србије треба да се обавезе да ће све спорове у којима је државни орган/тело/институција једна од страна, решавати у поступку медијације (или на други погодан алтернативан начин), уколико то природа спора дозвољава.⁹ (Предлог текста такве декларације налази се у прилогу.)
- Када је то могуће, стандардни уговори државних органа садржаће клаузулу којом се медијација одређује као примаран начин решавања евентуалних спорова.
- Државне службе могу да прате напредак који је остварен у решавању спорова државних органа путем медијације узимајући у обзир број решених спорова, ефикасност у њиховом решавању, уштеду трошкова и друге критеријуме који су од значаја за процену корисности примене медијације као алтернативе судском поступку. Може се, такође, установити пракса да Влада сваке године објављује извештај о успешности програма.

Овим се пружа позитиван пример другим субјектима и грађанима да сваки спор не мора нужно окончати на суду, на који начин Влада доприноси растерећењу судова и промовисању атмосфере договарања уместо сукобљавања и парничења, а истовремено даје подстицај другим секторима да сами подрже и организују медијацију. Текст „декларације“ могао би да има следећи садржај:

⁹ Слична иницијатива јавила се у Великој Британији још 1999. године (тзв. „ADR Pledge“) а данас представља уобичајену праксу.

Декларација о мирном решавању спорова

Имајући у виду да

Методe превенције и мирног решавања сукоба укључују медијацију, арбитражу, фасилитацију, преговарање и друге методе мирног решавања спорова, те да се

Медијација и друге методе мирног решавања сукоба могу применити у свим сферама живота у којима долази до сукоба, почев од породице, школе, радних односа, локалне заједнице, преко привредних односа и животне средине, у међу-етничким и међу-државним односима, као и за решавање судских, управних и других спорова, те да

Медијација и друге методе мирног решавања сукоба омогућавају да појединци, породице, заједнице, организације и институције развијају добре односе и комуникацију и долазе до решења која су у складу са интересима и потребама свих заинтересованих страна, те да се

Путем метода мирног решавања сукоба уместо сукобљавања и надметања, подстиче атмосфера поверења и помирења, а сукоби решавању на хуманији начин, те да

Медијација и друге методе мирног решавања сукоба постају примарно средство превенције и решавања сукоба у региону и широм света, у складу са препорукама Савета Европе и директивама Европске уније, као и да

Влада Републике Србије жели да својим примером директно промовише и да подстрек коришћењу медијације и других метода мирног решавања спорова, чиме се олакшава приступ грађана правди, унапређује ефикасност судства и враћа поверење јавности у судове,

Усваја се следећа

Декларација

о коришћењу медијације и других метода мирног решавања спорова

Влада Републике Србије

Обавезује се да ће, у случајевима из своје надлежности када је држава, државни орган, тело или агенција једна од страна у спору, пре упуштања у судски поступак размотрити могућност коришћења медијације и других метода мирног решавања спорова, у свим случајевима када природа спора то дозвољава и када друга страна на то пристаје.

Сви стандардни уговори и споразуми државних органа, тела и агенција садржаће убудуће одговарајуће клаузуле о коришћењу медијације и других метода мирног решавања спорова.

Биће организована стандардизована обука кадрова (правобранилаца и других) за примену и развој медијације и других метода мирног решавања спорова.

Биће организовано систематско праћење успешности и заступљености коришћења метода мирног решавања спорова, као и периодично извештавање о резултатима.

Биће организована јавна кампања популаризације медијације и других метода мирног решавања сукоба у свим сферама друштвеног живота.

Усвајањем оваквог акта, те успостављањем одговарајуће праксе, Влада, односно државни органи својим примером показују да прихватају и подржавају модерне међународно признате методе вансудског решавања спорова, што је вишеструко корисно за саму државу као једну од страна у конкретном спору и као промотера метода мирног решавања сукоба. У кратком року, директна корист од оваквих решења огледала би се у смањењу броја судских предмета, а тиме и повећаној ефикасности судства, као и у смањењу издатака у буџету за судске трошкове и пресуде. У средњорочном периоду користи овакве одлуке и успостављене праксе биле би вишеструке и за Владу и за грађане, као и за друштво у целини.

Правосудни систем

Пракса бројних земаља потврђује да правилно коришћење медијације у правосудном систему доприноси смањењу броја старих предмета, као и прилива нових предмета, уколико се странкама пружи правовремена и потпуна информација о медијацији а подобни случајеви благовремено упуте у медијацију.

Медијација при судовима (тзв. судски анексирана медијација) подразумева примену медијације након покретања судског поступка и углавном се везује за праксу основних и појединих судова посебне надлежности. У оквиру судски анексиране медијације судови обезбеђују услуге медијације

Медијација као нова, посебна врста услуге у правосудју захтева успостављање подсистема који је инкорпориран у редовне судске процедуре и као такав примењен у свим судовима. До данас, такав систем не постоји у нашем правосудју што се несумњиво негативно одражава на коришћење медијације као инструмента за повећање ефикасности рада судова.

у имовинским споровима, породичним споровима, привредним споровима, радним споровима, и др. Тренутно, најзаступљенији облик медијације при судовима је медијација у грађанским споровима а медијатори су углавном судије, али и други обучени професионалци. У споровима из породичних односа, а посебно у случајевима који се везују за вршење родитељских права, медијације се углавном проводе у сарадњи са центрима за социјални рад. У оквиру судски-анексиране медијације омогућава се и постизање споразума између жртве и малолетног преступника (тзв. медијација између жртве и преступника), и то као алтернатива кривичној санкцији или као посебна обавеза у оквиру васпитних мера. За ову врсту медијације обучени су, рецимо, запослени у одређеним заводским установама. Центри за социјални рад у појединим градовима такође пружају услуге медијације између жртве и малолетних преступника. Ипак, како је већ наглашено, обим примене медијације уопште, па и при судовима, данас је смањен и креће се у врло скромним оквирима. Ово, пре свега, из разлога што медијација као нова, посебна врста услуге која се жели користити у правосудју, захтева успостављање подсистема који је инкорпориран у редовне судске процедуре и као

такав примењен у свим судовима. До данас, такав систем не постоји у нашем правосуђу што се несумњиво негативно одражава на коришћење медијације као инструмента за повећање ефикасности рада судова. Додатно томе, за примену медијације у судовима од кључног значаја је правилно разумевање улоге судија и судских службеника у систему услуга медијације, као и континуирана подршка медијацији од стране руководећих структура у правосуђу.

Да би се на најоптималнији начин искористиле погодности медијације у циљу постизања веће ефикасности у поступању судова, од посебног значаја је креирање система за управљање судским предметима који се упућују на медијацију, обезбеђивање могућности за обуку судија и судског особља и одређивање разумних износа такси за медијацију како би што више грађана користило услуге медијације.

Креирање система за управљање судским предметима који се упућују у медијацију – За оптималну примену медијације при судовима, неопходно је развити јасне критеријуме и административне процедуре у вези са овим питањем, као што је дефинисање случајева који су погодни за медијацију, временски оквир упућивања случаја у поступак медијације, садржај списка предмета који се упућује у медијацију, поступање са предметима где је постигнут споразум у поступку медијације, као и са онима где није дошло до споразума, статистичко праћење и извештавање, итд. Правилно функционисање оваквог система, наравно, претпостављало би да сви актери у систему имају основна знања о медијацији. Иако при појединим судовима постоје тзв. координатори за медијацију, најчешће су у питању лица која поред судијске функције поступају и као судски медијатори те се од њих не може очекивати да, поред редовних судијских дужности, ефикасно надгледају администрацију и управљање предметима који се упућују у медијацију. У вези са наведеним, корисно је размотрити следеће

- **Избор судских референата за медијацију**

У сваком суду потребно је именовати референта за медијацију. Референт за медијацију је службеник који пружа грађанима и странкама све потребне информације и помаже им приликом заказивања поступка медијације и избора медијатора, води евиденцију о броју поступака медијације, успешности поступака и задужен је за координацију свих других активности у систему медијације при судовима (комуникација суда са странкама, странака и медијатора, као и медијатора и суда). Референт за медијацију подноси извештаје о поступцима медијације у суду надлежном сектору Министарства правде. Такође, референт за медијацију је у свакодневном контакту са другим институцијама које пружају услуге медијације, како би се повећао број предмета приватне медијације. Референт за медијацију мора проћи посебну обуку за обављање наведених послова.

- **Дефинисати процедуре за управљање предметима који се упућују у медијацију**

Треба да постоје јасна и прецизно дефинисана правила у погледу утврђивања случајева који су погодни за медијацију, временског оквира упућивања случаја у поступак медијације, садржаја списка предмета који се упућује у медијацију, као и шта се догађа са предметима по завршетку поступка медијације. У случају

постизања споразума у медијацији ово последње представља посебно правно питање с обзиром да поравнање подразумева окончање покренутог судског поступка. Стране могу да одлуче да споразум постигнут у поступку медијације овере пред судом и тако му дају снагу судског поравнања, односно извршне исправе, или могу да се задовоље вансудским поравнањем. У вези са тим, треба размотрити могућност да, у случајевима када је странама потребна извршност, суд има дежурног судију који ће бити на располагању за „оверу” споразума постигнутих у медијацији и на тај начин им дати снагу „судског поравнања”, односно акта са снагом извршне исправе. Уколико се медијација не оконча споразумом, предмет се враћа судији на даљи поступак када, у складу са принципом поверљивости медијације, суду треба пренети само информацију да је медијација спроведена, али да споразум није постигнут (осим уколико се стране другачије не споразумеју).

- **Дефинисати систем “награђивања” судија који упућују случајеве на медијацију**

Треба развити систем у којем би судија имао подстицај за упућивање случајева у медијацију. На пример, размотрити могућност да се предмет у којем је дошло до споразума у поступку медијације рачуна као решен предмет, у односу на месечну норму датог судије.

Обука судија и судског особља. – Постоји одређен број питања са којима судије и судско особље треба да буду упознати како би се обезбедили оптимални услови за развој услуга медијације. Обука треба да буде прилагођена судијама и другом судским службеницима, да би им помогла да разумеју и боље обављају своју улогу у систему. То је од суштинског значаја, нарочито пошто се на услуге при судовима гледа као на важан сегмент реформе правосудја, у смислу могућности смањења броја судских предмета и унапређење ефикасности решавања спорова при судовима. Овај посебан програм обуке може да спроводи Правосудна академија. У вези са тим, пожељно је узети у обзир следеће:

- **Обучити судије у смислу избора предмета за медијацију, вештина комуникације и управљања предметима који се упућују у медијацију**

Улога судија у избору и упућивању предмета погодних за медијацију је кључна, нарочито у Србији где се грађани за решавање спорова пре свега обраћају судовима. Како би судија могао да одговори овој потреби, мора да зна како да препозна да ли је неки спор погодан за медијацију, како да представи медијацију странкама и како да управља таквим предметом. У том смислу, потребно је да све судије прођу обуку за препознавање и упућивање предмета на медијацију.

- **Омогућити кључном судском особљу стицање основних знања о медијацији и обучити их да управљају предметима за медијацију у судовима**

Да би медијација заживела и развила се, неопходно је укључити сва лица у систему судске управе. Обука за кључно судско особље треба да се осмисли тако да запослени „прихвате медијацију” као интегрални и допунски део судских активности и да буду

у могућности да пруже довољно информација заинтересованим грађанима. Осим тога, судско особље треба да разуме како интерни процеси упућивања функционишу у оквиру самог суда, као и које врсте спорова су погодне за медијацију.

Опредељивање таксе за медијацију како би што више странака користило услуге медијације. – Питање плаћања таксе за медијацију од посебног је значаја за развој и обим примене медијације. Када су у питању трошкови услуга медијације које се пружају у центрима за медијацију при судовима, по правилу се примењује тарифа Републичког центра за медијацију. Ова тарифа¹⁰, рецимо, прописује да минимална такса за предмет са вредношћу спора до 45.000 динара износи 160 евра у динарској противвредности. Одредба о плаћању таксе такође прописује да доказ о уплати таксе мора бити поднет пре него што се закаже медијација при чему није предвиђена могућност умањења или ослобођења од плаћања таксе у одређеним случајевима. Иако не постоје званичне статистике у смислу утицаја постојећих такси на опредељивање за медијацију од стране потенцијалних корисника, бројни стручњаци сматрају да је цена медијације у већини случајева највећа препрека. Ово становиште заступају и аутори.

Истраживање¹¹ које су током 2009. године у Краљеву спровели Партнери Србија, у оквиру Канада-Србија пројекта реформе правосуђа, потврђује да велики број потенцијалних корисника медијације сматра да би њихова одлука да размотре коришћење услуга медијације (Центра за медијацију при Основном суду у Краљеву, прим. аутора) зависила

Истраживање које су током 2009. године у Краљеву спровели Партнери Србија, у оквиру Канада-Србија пројекта реформе правосуђа, потврђује да велики број потенцијалних корисника медијације сматра да би њихова одлука да размотре коришћење услуга медијације зависила од финансијских фактора.

од финансијских фактора. У оквиру истог истраживања, неколико судија изјавило је да су имали случајеве погодне за медијацију, али да су странке одбиле да покушају да реше спор путем медијације када им је саопштено колики су трошкови. Један испитаник је објаснио: “Када не бисмо наплаћивали за услуге медијације, потенцијални корисници би нам више веровали када им кажемо да се исплати покушати са алтернативним начином решења спора.” Поједини судски службеници сматрају да странке које су већ платиле судску таксу, адвоката и вештака, не би пристале да покушају са медијацијом уколико би то представљало додатни трошак. Коначно, представници једног јавног комуналног предузећа (Електродистрибуција, прим. аутора) истакли су да је према постојећој тарифи Републичког центра за медијацију, већина њихових потраживања мања од минималне таксе за медијацију, па им се стога и не исплати да улазе у нови поступак.

Треба омогућити пружање услуга медијације pro bono у одређеним врстама спорова и за одређене категорије корисника, или уз симболичне таксе.

¹⁰ Доступна на <http://www.medijacija.rs/cenovnik.html>

¹¹ Доступно на http://www.partners-serbia.org/images/stories/pdf_ovj/kraljevo_mc_assessment_report-srpski.pdf

Постоји више начина да се овај проблем превазиђе:

- **Смањење таксе за медијацију за спорове мале вредности**

У случају спорова мале вредности или без одређења вредности, треба применити тарифу која одговара судској таксној тарифи (на пример, у спору вредности до 10.000 дин. судска такса за тужбу је 1.900 динара и 1.900 динара за одлуку, тако да такса за медијацију не би требало да буде већа од тог износа)

- **Ослобођење од таксе за медијацију за оне кориснике који су већ платили судску таксу („медијација као сервис који суд пружа корисницима”)**

Уколико странке у поступку пред судом пристану да покушају решење спора путем медијације, такса за медијацију треба да буде умањена или чак изузета уколико је већ плаћена судска такса. Свакако, ово треба примењивати у зависности од сваког појединачног случаја, тако да у споровима велике вредности ослобођење од таксе за медијацију не би требало примењивати.

- **Увођење “комбинованог” система одређивања тарифе – на основу вредности спора и искуства медијатора**

Увођење овог модела представља комбинацију два фактора и има двоструку улогу: странама у спору омогућава да изабере јефтиније услуге медијације у споровима мале вредности, док у исто време даје прилику мање искусним медијаторима да стекну практично искуство. На пример:

ИСКУСТВО МЕДИЈАТОРА			
ВРЕДНОСТ СПОРА	0-10 МЕДИЈАЦИЈА	10-50	50 И ВИШЕ МЕДИЈАЦИЈА
0-500 ЕУРА	* Тарифа	**	***
500-1000 ЕУРА	**	***	****
1000++	***	****	*****

У сваком случају, треба омогућити пружање услуга медијације pro bono у одређеним врстама спорова и за одређене категорије корисника, или уз симболичне таксе.

- **Организовање промотивних периода (“месец бесплатне медијације”) за одређене категорије корисника**

У циљу привлачења потенцијалних корисника, могуће је организовање промотивних периода, једном или више пута у години, када би се услуге медијације при судовима пружале бесплатно. Такође би требало размотрити поновно спровођење недеља поравнања које би укључивале и бесплатне услуге медијације.

- **Медијатори који добију бесплатну обуку обављају одређени број бесплатних медијација**

У неким државама ово је уобичајена пракса у случајевима када кандидати за

медијаторе добију бесплатну обуку; да би “вратили” део оног што је у њих уложено, одређени број медијација обављају бесплатно. Тако нешто, наравно, онај ко организује обуку за медијаторе треба унапред да договори са полазницима обуке.

Адвокатура

У многим земаљама, развој медијације прати одређен отпор од стране адвокатске професије који се објашњава претпоставком да би такав „алтернативни“ начин решавања спорова могао негативно да утиче на приходе које адвокати остварују. Да

је отпор увођењу медијације неоснован и да представља резултат предрасуда, те да је медијација суштински управо у интересу како страна у спору, тако и адвоката као њихових правних заступника, показује међународна пракса за коју се везује све већи број адвоката који се и сами обучавају на пољу медијације како би били у могућности да својим клијентима пруже бољу заштиту у спору и, евентуално, додатну врсту услуге. Подршком за учешће у поступку медијације, адвокат може очекивати и веће задовољство клијента и изградњу боље професионалне репутације и угледа. Адвокати који прихвате и познају поступак медијације, свесни су предности која им она пружа у односу на судски поступак и успешније ће штити интересе својих клијената. Такође, медијација отвара велике могућности додатног ангажмана адвоката јер, и пре покретања судског поступка, они могу заступати клијенте ради решавања спорова путем медијације.

Коришћење медијације допринело би повећању угледа адвокатских комора, унапређењу адвокатске праксе, додатном приходу адвоката, већем задовољству клијената, а свакако и растерећењу судова, јер би значајан број спорова био решен пре покретања судског поступка.

У циљу унапређења капацитета адвокатуре за коришћење медијације, треба размотрити следеће:

- **Обука адвоката за примену медијације (у складу са претходно предложеним системом обука за медијацију):**
  - основни семинари којим би се адвокати упознали са институтом медијације и својом улогом у процесу медијације;
  - дводневни семинари за стицање вештина за квалитетно и ефикасно заступање клијената у медијацији;
  - основна обука за медијаторе, како би при свакој адвокатској комори постојао оптималан број адвоката-медијатора који би пружали услуге медијације;
- **Избор и обука референата за медијацију при адвокатским коморама и подизање капацитета адвокатских комора за пружање услуга медијације**

- **Формирање листе медијатора при адвокатским коморама**

Адвокатске коморе су идеалне институције за формирање листи медијатора и пружање услуга медијације. Свака адвокатска комора може, према својим потребама, формирати листу медијатора, и образовати службу за медијацију, односно именовати референта за медијацију. Након разматрања предмета, адвокати би (након што су прошли основне информативне семинаре као и обуку за заступање клијената у медијацији) процењивали погодност предмета за решавање у поступку медијације, те добијали сагласност својих клијената у том смислу. Након тога би се обраћали референту за медијацију у Адвокатској комори, који би контактирао супротстављену страну, и преузимао све друге послове ради организовања медијације. На овај начин, адвокати би својим клијентима пре покретања судског поступка, пружали додатну услугу у оквиру адвокатске коморе, а уколико медијација не би била успешна, у сваком случају би могли да наставе поступак пред судом.

Организовање услуга медијације на овај начин допринело би повећању угледа адвокатских комора, унапређењу адвокатске праксе, додатном приходу адвоката, већем задовољству клијената, а свакако и растерећењу судова, јер би значајан број спорова био решен пре покретања судског поступка. Управо из тих разлога изненађује да адвокатске коморе још увек нису препознале и развиле ову врсту услуга, посебно имајући у виду да је одређени број адвоката већ прошао обуку за медијаторе а да позитивни прописи не спречавају овакав вид пружања услуга медијације.

Привредни сектор

У свим државама у којима је препозната као користан метод решавања спорова, медијација своју највећу примену налази управо у сфери привреде. Ово из разлога што процес медијације, заснован на принципима поверљивости и самоопредељења страна у сукобу, у високом проценту случајева (у већини земаља, преко 90%) омогућава проналажење решења уз очување и унапређење пословне сарадње, пословног угледа, као и значајне финансијске уштеде.

Важећи прописи дају правни основ развоју праксе привредне медијације. Законом о посредовању – медијацији препознаје се важност примене медијације у различитим спорним односима, а нарочито у трговинским односима.¹² Закон о осигурању отвара простор за примену медијације у области осигурања, када је у питању посредовање у решавању одштетних захтева, ради спречавања настанка спорова по основу осигурања.¹³ Закон о стечају такође предвиђа примену медијације за потребе утврђивања неспорних потраживања у стечајном поступку.¹⁴ Други прописи, на пример, Закон о заштити потрошача, такође подржавају примену медијације. Последњих година, у оквиру пројекта Међународне финансијске корпорације (IFC) за подстицање алтернативног решавања спорова у области привреде, покренута је посебна иницијатива за примену медијације у грађевинском сектору. Предузимањем низа активности, а у сарадњи са Међународном федерацијом инжењера консултаната (FIDIC), Удружењем инжењера консултаната Србије (ACES) и привредним судовима у Београду и Новом Саду, креиран је основ за развој медијације у грађевинарству, спровођење првих специјализованих програма обуке и формирање тимова домаћих стручњака у овој области. У Србији, међутим, капацитети медијације у привредном сектору до данас нису довољно искоришћени, те је у циљу унапређења примене медијације корисно размотрити следеће:

- **Уношење клаузула о медијацији у уговоре које закључују привредни субјекти, чланови привредне коморе односно другог професионалног удружења**
- **Успостављање сарадње са привредном комором и релевантним професионалним удружењима у појединим гранама привреде ради креирања пилот пројекта решавања одређених врста спорова путем медијације**
- **Формирање служби за медијацију и интерних (in-house) медијатора у већим компанијама и привредним друштвима, који би превентивно решавали интерне спорове и сукобе између запослених**
- **Спровођење пилот пројекта у судовима за обавезну примену медијације у привредним споровима у одређеном временском периоду (нпр. сви грађевински**

¹² Чл. 1. ст. 1. Закона о посредовању - медијацији, „Службени гласник РС“, бр. 18/2005.

¹³ Чл. 144. Закона о осигурању, „Службени гласник РС“, бр. 55/04 и 70/04 – испр. и бр. 61/05, 61/05 - др.закон, 85/05 – др. закон, 101/07 и 63/2009 - одлука УС. На основу наведене законске одредбе, услуге медијације у области осигурања пружа Центар за заштиту корисника финансијских услуга Народне банке Србије.

¹⁴ Чл. 115. Закона о стечају, „Службени гласник РС“, бр. 104/2009.

спорови у току једног месеца упућују се у медијацију, а услуге медијације су бесплатне)

- Смањење или ослобођење плаћања судских такси у привредним споровима у случају када странке прихвате да покушају да спор реше у медијацији, односно када у медијацији буде постигнут споразум
- Организација семинара за привредне субјекте којима се указује на погодности примене медијације у привреди и др.

Иницијатива у сектору радних односа

Примена техника алтернативног решавања спорова у области радних односа последњих година остварује се пружањем услуга медијације и арбитраже. У складу са одредбама Закона о мирном решавању радних спорова, Републичка агенција за мирно решавање радних спорова пружа услуге медијације у колективним радним споровима поводом закључења, измена и допуна колективних уговора, остваривања права на синдикално организовање и штрајк, а услуге арбитраже у индивидуалним радним споровима поводом отказа уговора о раду и исплате минималне зараде. У осталим случајевима, услуге медијације у радним споровима углавном се јављају у оквиру програма судске медијације, а на основу Закона о посредовању – медијацији.

Ипак, у пракси коришћење услуга медијације у индивидуалним радним споровима је ретко. Стога би, слично иницијативи која је предложена за привредни сектор а посебно када се има у виду да ови спорови, такође, у својој основи имају односе чије је очување од посебног значаја, било корисно размотрити следеће активности које могу подстаћи коришћење медијације у радним споровима:

- Уношење клаузула о медијацији у уговоре о раду и друге уговоре које послодавац закључује у циљу запошљавања (нпр. уговори о делу и сл.)
- Обука интерних медијатора у фирмама који би унутар фирме поступали у споровима који настају између послодавца и запослених у фирми, као и између самих запослених, на који начин се спречава ескалација сукоба и покретање судског поступка заштите у спору
- Сарадња са унијом послодаваца и синдикалним удружењима у циљу спровођења пилот пројеката за примену услуга медијације и формирања мреже упућивање случајева
- Формирање служби за медијацију и листи медијатора при професионалним удружењима (нпр. удружење послодаваца)

- **Организовање информативних семинара за чланове професионалних удружења послодаваца и запослених, и сл.**

Медијација у локалној заједници и друге области погодне за примену медијације

Алтернативно решавање сукоба у локалној заједници везује се за примену различитих техника конструктивног приступа сукобима (медијације, дијалога, конференсинга и других) у области живота заједнице, и подразумева формирање служби које омогућавају директан приступ овим услугама од стране потенцијалних корисника. На овај начин се могу третирати различите врсте сукоба као што су: комшијски сукоби, породични, сукоби између станара и власника стана, сукоби између група младих у заједници и слично.

До данас су развијене поједине специјализоване услуге медијације у локалној заједници. Тако се, на пример, породична медијација као посебна услуга социјалне заштите пружа у оквиру центара за социјални рад, најчешће у случајевима који се односе на вршење родитељских права. Такође је приметно постојање услуга медијације у случајевима дискриминације, малолетничке делинквенције и слично. Посебна област примене медијације везује се за образовни систем. Школска, односно вршњачка медијација подразумева формирање школских медијаторских тимова и инкорпорирање конструктивног приступа комуникацији и сукобима у живот школе. Школски медијаторски тимови пружају помоћ у превазилажењу сукоба између професора, између ученика, између професора и ученика, професора и родитеља, као и ученика и родитеља.

Постојање мреже услуга медијације у заједници од посебног је значаја јер, по правилу, омогућава једноставнији приступ медијацији заинтересованим корисницима који се могу директно обраћати пружаоцима услуга, без упућивања од стране других институција. Услугама медијације у локалној заједници уједно се умањују или отклањају друге потенцијалне баријере: језичке, финансијске и сл. Како би се додатно подстакли примена и развој услуга медијације у локалној заједници, корисно је размотрити следеће:

- **Укључивање месних заједница у систем алтернативног решавања сукоба**

Месне заједнице су идеалне средине за пружање услуга медијације у локалној заједници јер грађани управо ту имају најлакши приступ. На пример, у случају сукоба, грађани би се обраћали секретарима месних заједница који су обучени да препознају сукоб погодан за решавање путем медијације. Секретари би тада контактирали одговарајућу институцију која има „листу“ медијатора (нпр. општину, локалну НВО, центар за социјални рад, итд.) која би преузимала даљи рад на предмету, а могуће је и формирање службе за медијацију при самој месној заједници.

- **Медијација као услуга бесплатне „правне помоћи“**

У развијеним правним системима уобичајено је да услуге бесплатне правне помоћи

буду „условљене“ претходним покушајем мирног или алтернативног решавања спора, пре обраћања суду, односно пре покретања другог формалног поступка. На тај начин један број предмета био би унапред измештен из судске процедуре, чиме би се допринело како растерећењу судова, тако и бољој услузи за грађане. Овај систем би се могао на релативно лак начин инкорпорирати у постојеће институције, пре свега путем подизања капацитета пружалаца бесплатне правне помоћи за препознавање спорова погодних за медијацију и повезивање са пружаоцима услуга медијације.

Коначно, велики значај има креирање програма, односно курсева медијације на факултетима и другим образовним институцијама. Ово из разлога што образовни систем треба да омогући укупни развој личности сваког појединца, поред преношења знања која су неопходна за одређену струку. Медијација је техника решавања сукоба која удружује знања различитих дисциплина (психологије, комуникологије, социологије, права и др), па образовни програми медијације могу допринети развоју важних социјалних вештина које су основ изградње друштва у коме преовлађују толеранција и ненасиље.

ПРОМОЦИЈА МЕДИЈАЦИЈЕ

Промотивне активности од суштинског су значаја за популаризацију и развој било ког новог института у друштву. За очекивати је да грађани неће лако прихватити нове услуге уколико не разумеју шта тиме добијају. Иако је медијација у

Србији присутна више од десет година, већина грађана није упозната са природом медијације нити са позитивним странама овог начина решавања спорова. Због тога, едукација јавности и активности маркетинга у смислу пружања више информација о медијацији, њеној сврси, организацијама које пружају услуге медијације, итд, потребни су како би се убрзало прихватање медијације као метода решавања спорова у заједници. Оваква јавна кампања потребна је у виду континуираних активности и њоме се треба бавити у дугорочној перспективи.

У вези са потенцијалним промотивним активностима, треба размотрити следеће могућности:

- **Промоција путем медија**

Као што су првобитне промотивне активности у вези са медијацијом организоване путем штампаних и електронских медија, битно је наставити са ширењем идеје о медијацији у националним али и локалним штампаним медијима, као и на ТВ и радију. Дobar маркетиншки потез био би укључивање у ове активности грађана који су, као корисници услуга медијације, имали позитивна искуства. То би подигло профил медијације у медијима, код „доносилаца одлука” и уопште у јавности. Имајући на уму да је набоља реклама нечије позитивно искуство, оваква врста промоције медијације нужно би повећала заинтересованост грађана да спорове решавају сарађујући - путем медијације, уместо сукобљавајући се - у судском поступку или на други начин.

- **Осмислити лифлете са информацијама о услугама медијације**

Лифлети путем којих се потенцијалним корисницима пружају релевантне информације о медијацији увек су корисна промотивна активност. Лифлети треба да садрже практичне информације које би биле од користи свакоме ко је заинтересован да сазна више о услугама медијације, односно ко размишља да те услуге и користи. Битно је да лифлети буду тако осмишљени да садрже и едукативне и промотивне елементе у вези са услугама медијације. Наведени материјали треба да буду дистрибуирани свим институцијама/организацијама које су део мреже упућивања и које су у контакту са потенцијалним корисницима услуга медијације.

Иако је медијација у Србији присутна више од десет година, већина грађана није упозната са природом медијације нити са позитивним странама овог начина решавања спорова.

На овај начин, информације о медијацији могу да стигну до већег броја грађана, а самим тим повећају вероватноћу да они покушају решење свог проблема путем медијације.

- **Установити телефонску линију за грађане који желе да добију више информација о услугама медијације**

Потенцијални корисници могу стећи сазнања о медијацији на више начина, укључујући медије, промотивни материјал и локалне институције/организације. Некима ће бити корисне додатне информације о медијацији, организацијама које пружају услуге медијације, трошковима и уопште заинтересовани грађани могу да имају питања, коментаре или дилеме у вези са новом услугом. У таквим случајевима, корисно је установити телефонску линију која би свакодневно била доступна и путем које би грађанима било омогућено да добију више информација о поступку медијације, медијаторима, трошковима медијације, предностима овог начина решавања сукоба, и слично. Таква телефонска линија могла би се установити, рецимо, при Комори медијатора.

- **Организовати активности промоције у локалној заједници како би информисали грађане о могућности примене и предностима медијације**

Ово се може постићи обиласком градова и села на одређеним подручјима и организовањем догађаја на којима би се грађанима пружале информације о медијацији у њиховим локалним заједницама (нпр. панел дискусије, информативни семинари и сл). Такође, укључивање симулација процеса медијације у наведене активности помогло би грађанима да боље разумеју медијацију и развију интересовање за коришћење медијације у решавању спорова.

- **Организација информативних семинара прилагођених одређеној циљној групи**

Информативни семинари о основним принципима медијације, њеној примењивости и вредности за одређену циљну групу (нпр. адвокате, представнике локалне власти, јавних комуналних предузећа, пословне кориснике, итд.) могу имати значајан ефекат на пољу промоције.

- **Пружање бесплатних услуга медијације као маркетиншки инструмент**

Као што је већ речено, један од најбољих начина да се промовишу услуге медијације је бесплатно пружање услуга заинтересованим странама током одређеног временског периода. Од посебног значаја може бити организација, на пример, недеља медијације тј. недеља бесплатних медијацијских услуга, или сличних активности током године, када би услуге медијације биле бесплатно доступне свим заинтересованим корисницима. Информације о томе могле би унапред да се пошаљу у јавност, путем медија или обавештавањем институција и организација које могу да буду потенцијални извори упућивања на медијацију, као и другима који би

могли имати користи од те активности. Ова врста активности показује посвећеност мирном решавању сукоба, а истовремено служи у маркетиншке сврхе.

- **Искористити позитивне ефекте „ADR Pledge“**

Неспорно је да постоји велики број субјеката који су у споровима а немају сазнање о алтернативним методама за њихово решавање. Они који имају сазнања о медијацији, често немају поверења или сигурности да за свој сукоб ангажују медијатора у циљу проналажења решења, јер је у њиховој пословној и животној пракси до сада као доминантан, и веома често једини, начин решавања сукоба био судски, или други формалан поступак. Као што је већ истакнуто, усвајањем декларације о мирном решавању сукоба, Влада постаје својеврстан промотер медијације и других облика мирног решавања сукоба, и тиме даје позитиван пример „са највишег нивоа“ другим потенцијалним корисницима да решење свог спора прво покушају на неки од алтернативних начина, чиме се значајно доприноси препознавању корисности медијације као технике решавања сукоба.

- **Образовни програми као средство промоције**

Едукативни програми медијације, у свим нивоима образовања, такође представљају својеврсни облик промоције медијације кроз учење о ненасилном приступу сукобима који доприноси очувању и унапређењу односа између људи.

ЗАКЉУЧАК

У циљу подршке развоју медијације у Србији могу се предузети различите активности. Наведене препоруке руководе се међународно прихваћеним стандардима и праксом у пружању услуга медијације а узимајући у обзир тренутно стање медијације код нас, релевантни правни оквир и друге друштвене и економске околности. Препоруке и понуђене опције креиране су уз уважавање досада постигнутих резултата на пољу медијације и сагледавање могућности за њихово даље унапређење уз активно учешће и сарадњу свих релевантних заинтересованих страна. Очекивано усвајање новог Закона о медијацији и сагледавање прихваћених законских решења свакако би омогућило даљу конкретизацију датих смерница и додатне препоруке за даљи развој медијације. Ипак, превазилажење појединих препрека и коришћење постојећих потенцијала само се делимично може омогућити новим законским решењима. Кључне промене и напредак могу се постићи једино активним учешћем релевантних институција, организација и појединаца на пољу развоја медијације и сарадњом у чијој је основи заједнички интерес за успостављањем висококвалитетног система медијације.

У средњорочном периоду, користи оваквог приступа биле би вишеструке, како за грађане, тако и за државу, као и за друштво у целини.

За грађане:

- Омогућен приступ бржем и јефтинијем методу решавања спорова у односу на судски поступак
- Нема поражених – сви добијају, јер стране у сукобу долазе до решења које је у складу са њиховим интересима и потребама
- Очување и унапређење поремећених односа

За државу:

- Смањење издатака у буџету за плаћања по основу судских пресуда, трошкова и хонорара
- Деликатна и поверљива питања могу се решавати у поступку медијације или на други начин који обезбеђује поверљивост информација
- Унапређење имиџа Владе:
  - Као промотера модерних међународно усвојених метода превенције и решавања сукоба
  - Због демонстриране спремности на преговарање, договарање и помирење,

уместо инсистирања на суђењу по сваку цену и до последње инстанце;

- Унапређен рад и имиџ судства:
  - Смањење броја предмета и повећање опште ефикасности рада судова
  - Више времена судовима да се концентришу на најкомпликованије предмете и оне који нису подобни за решавање путем медијације
  - Промовисање атмосфере помирења и сарадње уместо сукобљавања и парницења
  - Јачање поверења јавности у судове

За друштво у целини:

- Опште побољшање друштвених односа и препознавање корисности механизма за превенцију и мирно решавање сукоба појединаца и друштвених група у свим сферама друштва.

Пратећи токове развоја других земаља, може се рећи да је извесно време када ће медијација бити признат и високо развијен метод решавања сукоба у Србији. Очекивано ангажовање државе у овој области, доношење свеобухватнијег правног оквира и евентуална израда националне стратегије за развој медијације, представљали би важну потврду јавног прихватања медијације. Остаје нада аутора да ће досада остварени резултати, као и препоруке изнете у овом документу, моћи да послуже као основ за даље планирање развоја услуга медијације као инструмента за изградњу бољих и хуманијих друштвених односа.

